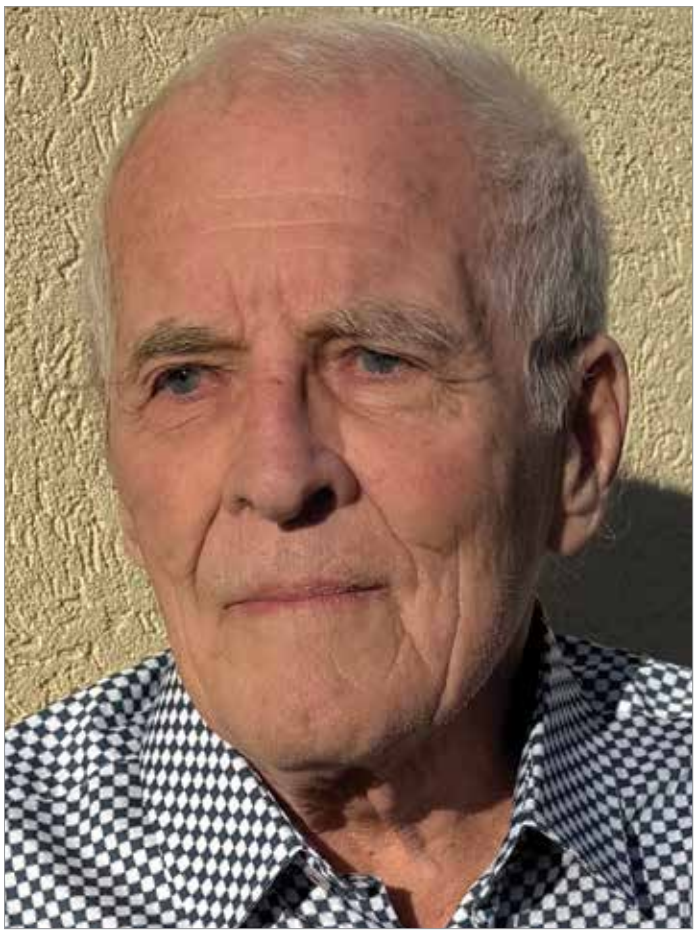
Egy rendhagyó mellkassebész

az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Kotsis Lajos

mellkassebész, egyetemi magántanár
a Nyelőcsőbetegségek Nemzetközi Társaságának (ISDE) alapító tagja

Azt tudjuk, hogy Ady Endrének mit jelentett Nagyvárad, de számodra milyen jelentőséggel bír ez a partiumi város?
A nekem legkedvesebb kérdéssel kezdjük a beszélgetésünket. Szülővárosom számomra a magyarság történetének második legfontosabb városa. Egy mexikói illető járt egyszer Váradon, és azt mondta, hogy ez a város – nyilván túlzás – a földkerekség egyik legérdekesebb, legösszetettebb helye.

Meddig éltél Nagyváradon?
1978-ban kellett elhagynom a várost az akkori politikai helyzet miatt. 1970-ben, az első Európai Nyelőcsősebészeti Kongresszuson találkoztam *Kulka Frigyes*sel. Akkor ő azt mondta, hogy ha valaha el kellene hagynom Romániát, akkor jöjjek hozzá Szegedre. Így kerültem Szegedre. Az első találkozásunktól kezdve nem éltem tétlenül. 1973-ban sikerült megszereznem az orvostudományok doktora címet.

Ejtsünk néhány szót az iskoláidról is.
Gyermekként az 50-es évek elején a Premontrei Líceumba jártam, ahol a klasszikus görög és latin mellett francia és orosz nyelvre is tanítottak minket. Később átkerültem Marosvásárhelyre az orvosi egyetemre.

Mikor döntöttél az orvoslás mellett?
1919-ben édesapám és a testvére, aki orvos lett, Budapesten járt egyetemre. Ők egy kis székely falu tímárjának voltak a fiai. A nagybátyám valószínűleg a fővárosban fertőződött meg és lett tbc-s. Visszajöttek Erdélybe, és még 10 évet élt. Amikor később megtudtam, hogy a nagybátyám a morbus hungaricusban hunyt el, elhatároztam, hogy orvosként majd én lépek a helyébe.

Mivel foglalkoztál a disszertációdban?
Természetesen a nyelőcsőpótlásról értekeztem. *Krisár Zoltán* olyan nyelőcsőpótlási technikát honosított meg nálunk, aminél jobbat se előtte, se utána nem tudott kitalálni senki. Az elképzelhe-

tetlen volt, hogy ő csődöt mondott volna egy akut sebészeti esetben. Mindig rájött az alternatív lehetőségekre, amelyek megakadályozták, hogy problémássá váljon egy műtét.

Hogyan kötelezted el magadat a nyelőcsősebészet mellett?
1964-ben ott voltam a Nagyváradi Közkórház sebészeti műtőjében, amikor minden idők legtehetségesebb erdélyi sebésze, *Krisár Zoltán* egy nyelésképtelen, marólúgot ivott, valójában halálra ítélt beteget két és fél óra alatt életre operált. Attól a pillanattól kezdve örökre a nyelőcsősebészet művelőjévé váltam.

Már említetted, hogy találkoztál a legendás sebésszel, *Kulka Frigyes*sel, és később együtt dolgozhattatok. Mesélj nekünk *Kulka* professzorról.
Kulka Frigyes elképesztő szellemi kisugárzású orvos volt. 1980-ban, amikor a vasfüggöny még állt a határunkon nyugat felé, akkor őt Brazíliától Rómáig, Londontól Münchenig minden sebész ismerte. Elképesztő elkötelezettség volt benne a sebészet iránt. Szegeden 10 éven keresztül, 1970-től 1980-ig volt intézetvezető professzor, és egy Európa-szerte híres mellkassebészeti tanszéket hozott létre, amibe a szív-, a tüdő- és a nyelőcsősebészet is beletartozott.

A pályád a későbbiekben is *Kulka* professzorhoz kötődött.
1980-ig az ő osztályán dolgoztam. Amikor neki ott kellett hagynia Szegedet és a Korányiba került, akkor égetően szüksége volt nyelőcsősebész specialistára, és maga mellé hívott.

Érdekes, hogy *Kulka Frigyes* nemcsak téged, hanem *Pénzes István*t is magával vitte a Korányi tanszékére.
Pénzes István nagyon tehetséges ember volt, érdekes élettörténettel. Minden betegünk gyógyításának részese volt. A magyar aneszteziológia meghatározó személyiségévé vált. Akkoriban a nagy volumenű sérvek műtéti megoldása gyakran légzési nehézségekkel is együtt járt. *Pistával* együtt ezeket a betegeket a műtét előtt egy hétig Trendelenburg-helyzetbe hoztuk éjjel-nappal, és így nagyobb eséllyel élték túl a reponálási műtéteket.

Meddig maradtál a Korányiban?
Kereken húsz évig. Ha már el kellett hagynom Nagyváradot, a Korányi életem nagy adománya lett. Félezernél több nyelőcsőbeteget operálhattam, a másik félezer műtétem pedig a határterületi betegek közül került ki. A Korányiban a Kulka-tanszéken olyan eseteket operálhattam, amelyek addig ismeretlenek voltak számomra. Nyelőcső leiomyomák, spontán nyelőcsőruptúrák, a legkülönösebb rekonstrukciók, másodlagos achalásiák és sorolhatnám tovább, ezeket a betegeket egészen jó eredménnyel, kis mortalitással operálhattam. A Korányi tanszéke Soprontól Csíkszeredáig nyitva állt a rászorulók előtt…

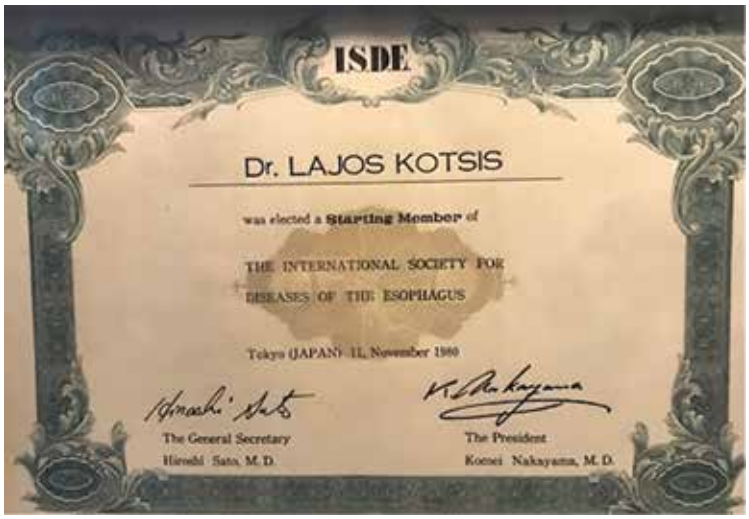
Kanyarodjunk vissza a pályádhoz. Ott folytassuk, hogy elkészült a kandidatúrád.
A disszertációm szerencsés körülmények között született. 1980-ban, amikor Tokióban megalakult a Nyelőcsőbetegségek Nemzetközi Társasága, az ISDE, akkor erre az eseményre engem is meghívtak. Egyedüliként képviselhettem az akkori „vörös birodalmat". 2008-ban, az ISDE 9. kongresszusát Budapesten rendezték meg. A japánok már csak ilyenek… A disszertációm készítése közben nagyon sok tehetséges orosz sebésszel találkozhattam, de őket nem engedték nyugati szaklapokban megjelenni. Az oroszok így nem tudták az őket megillető helyet elfoglalni a világ sebészetében.

Melyik volt az első műtét, amikor te álltál az operatőr helyén – nyilván volt melletted idősebb szakorvos, aki segíthetett –, de mégis te végezted a beavatkozást?
Nagyváradon a nyelőcsőpótlás az egyik legfontosabb műtét volt. Az öngyilkos lányok nem altatóval, hanem marólúggal próbálták

elpusztítani magukat. *Krisár Zoltán* közel kétszáz nyelőcsőpótlásos műtétet végzett el. Én az első ilyen műtétre 1970-ben vállalkoztam. Egy lúgot ivott kislánynál az első nyelőcsőtágítás után fedett perforáció történt. Egy különleges gyomorsipolyt készítettem, majd két hónap múlva történt meg a nyelőcső pótlása a beszűkült pylorus rezekciójával. A leányzó több év múlva gyereket szült, és közel egészségesen élhette az életét. Ez volt az első ilyen műtétem, amire visszaemlékszem.

Logikus a másik kérdés is: mikor álltál utoljára a műtőasztal mellett?
Egy cachexiás, lúgot ivott nőt operáltam, aki beszűkült pylorussal, nyelési képtelenséggel került a Korányiba. A már meglevő gasztroözofageális anasztomózisát rezekáltuk. Két hónap múlva, megfelelő előkészítés után történt meg az újabb műtét, retrosternális izoperisztaltikus vastagbél bypasszal kiegészítve. Ha hiszed, ha nem, öt hónap múlva, amikor a beteg ellátogatott hozzánk a Korányiba, nem ismertünk rá, olyan mértékben megváltozott. A Krisár-féle kétszakaszos műtét az ő esetében is bevált.

A beszélgetésünk előtt nagy elismeréssel említetted még *Lang György, Péterffy Árpád* és *Vörös Attila* nevét.
Lang György született tehetség. Ugyanis a tüdőátültetés nemcsak azt jelenti, hogy megcsinálsz néhány anasztomózist. Amikor 2016-ban végre elvégezte az első magyarországi tüdőtranszplantációt, akkor már az Eurotranszplanttól kaptuk a tüdőt. Egy ilyen műtét megszervezése elképzelhetetlenül precíz előkészítést igényel. A tüdőtranszplantáció előkészületét németes stílusú odafigyeléssel és szervezéssel indította el Magyarországon, de most már újra az osztrákoknál operál. *Péterffy Árpád* Svédországból jött haza. *Kulka Frigyes* háromszor szavaztatta meg az illetékeseket Debrecenben, és *Péterffy* végül megkapta a szívsebészeti tanszéket, ahol az addigi évi ötven műtéttől eljutottak az évi ezres számig. Magyarországnak égetően szüksége volt egy ilyen nagy tehetségű szívsebészre.

ISDE

Dr. LAJOS KOTSIS

was elected a Starting Member of

THE INTERNATIONAL SOCIETY FOR DISEASES OF THE ESOPHAGUS

Tokyo (JAPAN) 11, November 1980

The General Secretary
Hiroshi Sato, M.D.

The President
Kozoi Nakayama, M.D.

A nyelőcső világkongresszusokra itthonról öt ember járt ki. Köztük volt *Vörös Attila*, az elképesztő tehetségű sebész, aki már túl volt az ezredik műtétén. Vonzotta a különleges eseteket, olyan műtéteket végzett, amiket alig akartunk elhinni, amikor előadta.

Térjünk vissza a Korányiban töltött éveidhez. Haladtál felfelé a ranglétrán, de nem lettél professzor.
2000-ben megkaptam a Semmelweis Egyetemen az egyetemi magántanári címet. Diplomám van arról is, hogy Tokióban alapító tagja voltam a Nemzetközi Nyelőcsőbetegség Társaságnak. Ide *Imre József*nek kellett volna mennie, de ő 1980-ban már halálos beteg volt, *Krisár Zoltán*t viszont a románok nem engedték el. Az emberiség történetének egy kritikus szakaszában születtem. Sokkal jobb lett volna a boldog békeidőket végigélni, csak akkor még nem volt nyelőcsősebészet.

Mikor jártál utoljára Nagyváradon?
2019-ben. Akkor Csíkszeredáig elmentem egy évfolyamtársamhoz, akivel nagyon jó viszonyban voltam. Később jött a pandémia, most meg itt van az állandósult háborús fenyegetettség.

A családodban viszi valaki tovább a gyógyítást?
Három lányom van, akik közül kettő Szegeden született. Az egyik lányom Freiburgban kötött ki. Államvizsgázott ott, majd hazajött és lediplomázott a Semmelweis Egyetemen is. Jelenleg a freiburgi klinikán dolgozik. A németek megszerették a tudása és a szorgalma miatt.

Említetted a feleségedet is, aki tüdőgyógyász. Megtudhatjuk, hogyan találkozott egy sebész egy tüdőgyógyásszal?

Az életem tele van szerencsés, tündérmesébe illő történetekkel. Az egyik 1944-ben játszódott le, amikor Nagyvárad felett megjelentek az angol bombázók, és az egyik pilóta a vasútállomás helyett azt az óvodát találta el, ahol nekem is ott kellett volna lennem, de pont aznap nem vittek óvodába. A másik ilyen történet a feleségemmel való megismerkedésem. 1994-ben a szegedi tüdőgyógyász kongresszuson a kulturális program színházlátogatás volt, a „Hegedűs a háztetőn" című világhírű darabot néztük meg. Egyik kollégám a szünetben felhívta a figyelmemet, hogy ott vannak az előadáson a nógrádgárdonyi hölgyek is. Először nem akartam odamenni hozzájuk, de végül engedtem az unszolásnak. Olyan jelenet játszódott le, amit addig csak a mesében olvastam. Rápillantottam, és első látásra megszerettem! 2000-ben ő lett a nógrádgárdonyi tüdőgyógyintézet vezető főorvosa, de az átszervezések miatt jelenleg a balassagyarmati kórház egyik tüdőosztályának a főorvosa.

Mivel foglalkozol, amikor nem a nyelőcsősebészet köt le?
67 éves koromig a műtőasztal mellett álltam, az aktív pályafutásomat Szolnokon fejeztem be. Volt ott egy jól működő mellkassebészeti osztály. Miután letettem a szikét, meghívtak konziliáriusnak a salgótarjáni kórházba. 2012-ig, az utolsó négy évemben ott dolgoztam, amikor egy újabb átszervezés miatt megszűnt az osztály. Nem tudom, hogy ezt a sok átszervezést a magyar egészségügy hogyan bírhatja.

Korábban Nagyváraddal kapcsolatban az irodalom, a kultúra fontosságát hangsúlyoztad, és megemlítetted Krúdy nevét is.
Nyáron sokat foglalkoztam Krúdy könyveivel. Ő 1895-96-ban Nagyváradon élt, itt indult az újságírói pályája, és beleszeretett a városba. Ő volt az első és utolsó nagy író, akitől azt hallottam, hogy Nagyvárad Szent László városa.

Neked is jelent meg könyved?
2010-ben jelent meg a „Rendhagyó nyelőcsősebészet" című könyvem. Méretre kicsi, de olyan esetek szerepelnek benne – rengeteg grafikával –, amelyeket a Korányiban operáltam közel 20 éven keresztül.

Ebből a könyvből fiatalok tanulhatnak. Minden idősebb beszélgetőpartneremtől meg szoktam kérdezni, hogy van-e valamiféle üzenete a mai fiatalok felé.
Erre a kérdésre egyszerű a válasz. Ha van bennük veleszületett hajlam, akkor jöjjenek gyógyítani. Ha létezik ez a hajlam, akkor végig fogják járni azt az utat, amelyet valamennyi elkötelezett orvos végigjár. Mindegy, hogy nőgyógyász, plasztikai sebész vagy traumatológus lesz, ha megvan az elkötelezettsége és szereti az életet menteni, akkor megtalálta a hivatását.

Hogyan látod a nyelőcsősebészet jövőjét?
A nyelőcső sebészeti kezelése még messze van attól, hogy minden kérdésünk megoldott lenne. Volt egy elképesztő japán sebész tehetség, *Hiroshi Akiyama*, aki a nyelőcső karcinóma halálozását 20%-ról 2%-ra csökkentette, de ettől mi még nagyon messze vagyunk. ■

Dr. Osvai László